СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 219. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 21. вересня, 1927. VOL. XXXV. No. 219. Jersey City, N. J., Wednesday, September 21. 1927. THREE CENTS.

АМЕРИКА ЗГОДЖУЄТЬСЯ БРАТИ УЧАСТЬ В ТОРГОВЕЛЬНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

ХОЧА КОНФЕРЕНЦІЮ СКЛИКУЄ ЛІҐА НАРОДІВ.

ВАШИНҐТОН, 19. вересня. — Американський уряд приняв запрошення Ліґи Народів до участи в межинародній торговельній конференції, що має відбутися в жовтни сього року в Женеві.

Америка приняла се запрошенне, хоча воно походить від Ліґи, тому, бо на конференції будуть говорити про усунення прикрих обмежень імпорту та експорту (привозу й вивозу) товарів з одного краю до другого.

Американський уряд буде представляти Ґибсон, котрий брав недавно участь як американський представник у розоружній конференції.

БОРА ПРОТИ ТИХ, ЩО ЛОМЛЯТЬ ПРОГИБІЦІЙНИЙ ЗАКОН.

КАЖЕ, ЩО ВОНИ РІВНІ БОЛЬШЕВИКАМ.

НЮ ЙОРК, 19. вересня. — Сенатор Вилієм Бора, голова сенатової комісії заграничних справ, виступив у місячнику Сенчурі Меґезин зі статтею про беззаконня як про недугу републик.

Автор ставить на одній дошці радикалів, що пробують поломати конституційні забезпечення права власности, та богачів, які з одного боку нападають на радикалів за їх ломанне конституції, а на другий бік самі ломлять постанови конституції, приміром, закон про прогибіцію.

ЛЕТНИЧІ ПЕРЕГОНИ ПОЧЕРЕЗ АМЕРИКУ.

КІЛЬКАДЕСЯТЬ ЛЕТУНІВ БЕРЕ УЧАСТЬ.

НЮ ЙОРК, 19. вересня. — Нині о 7. годині рано почалися з поля Рузвелта, на Лонґ Айленді, перегони американських летунів упоперек Злучених Держав.

Вилетіло в той час з поля 25 летунів. З них до міського воздушного порту в Шикаґо прилетіло всего 12. Другі мусіли з ріжних причин перервати перегони. Один з них пропав деесь по дорозі без вістки. Причиною так богато невдач були вливні дощі.

Перший прилетів Лісллі Милер з Дес Мойн, в стейті Айові.

БОРОТЬБА ЗА ПРЕЗИДЕНТУРУ.

ШУКАЮТЬ КАНДИДАТА, ЯКИЙ МІГБИ ПОБИТИ АЛ. СМИТА

НЮ ЙОРК, 19. вересня. — Демократичні провідники, які противляться Ал. Смитови, зібралися тут на наради, щоби не допустити до того, щоби Ал. Смит став кандидатом демократичної партії на уряд президента Злучених Держав у 1928 році.

Ся трупа демократів називає себе „сухими поступовцями".

ҐРІЗЬБА СТРАЙКУ КОРАБЕЛЬНИХ ВАНТАЖНИКІВ.

НЮ ЙОРК, 19. вересня. — Провідники юнії корабельних вантажників, яка має до 40,000 членів, заявляють, що вони зараз викличуть страйк робітників, як тільки підприємці відкинуть домагання робітників.

Перші переговори покінчилися на нічім. Підприємці відкинули домаганнє робітників піднести робітничу заплату о 10 центів на годину за звичайну працю, а о 15 центів за годину „овертайму".

УРЯД УЖЕ БУДЕ ОБМЕЖУВАТИ ВИРІБ ПРОМИСЛОВОГО АЛЬКОГОЛЮ.

ВАШИНҐТОН, 19. вересня. — Др. Дорен, прогибіційний комишенер, заявив, що федеральний уряд думає в короткім часі завести дальші обмеження виробу алькоголю для промислових цілий. Мають скількість алькоголю обмежити о яких 5 до 10 міліонів ґальонів.

Скількість вироблюваного алькоголю буде залежати від запотребовання промислу. Промисловці, які потребують для своїх виробів алькоголю, хотілиби встановити раду, яка давалаби урядови поради щодо скількости потрібних алькоголів.

СЛІДСТВО ПОЛІЦІЇ НАД ЗАГАДОЧНОЮ СМЕРТЮ ЛІКАРЯ.

ГЕМОНТОН, Ню Джерзі, 19. вересня. — Поліція й прокураторія, які ведуть на спілку слідство в справі вбийства др. Ліліендала, ще не розікрили для публичного відома, хто на їх думку є вбийником.

Прокураторія заявила, що вона задержить паню Ліліендал, жену вбитого лікаря, під високою кавцією, здається в сумі 25,000 долярів, але виразно каже, що задержить її як важного свідка, хоча публична опінія догадується, що прокураторія підозріває її о близчу участь у злочині.

Нині теж нарешті виринула ще одна особа, про котру поліція говорила вже довше, не подаючи однак імени. До поліції саме зголосився Вилис Біч, властитель курячої фарми з Вайнленда, сусід Ліліендалів, догадуючися, що поліція хоче з ним говорити. Коли поліція не хотіла з ним говорити, тоді він пішов до прокуратора й мав з ним двогодинну розмову.

В розмові з ґазетярами він признав, що знав добре Ліліендала, жив з ним по сусідськи, хоча їх розмови часто переходили на сварки. Від якогось часу їх відносини троха охололи.

ПОВІНЬ В ГАЛИЧИНІ

ЗНИЩИЛА СОТКИ СІЛ. СОТКИ ТИСЯЧ НАШИХ БРАТІВ ЗАЛИШИЛОСЯ БЕЗ ДАХУ НАД ГОЛОВОЮ. ВСІМ ЇМ ГРОЗИТЬ ГОЛОДОВА СМЕРТЬ. РАТУЙМО ЇХ І ЗЛОЖІМ НЕГАЙНО НА ТУ ЦІЛЬ ЖЕРТВУ. ПЕРЕСИЛАЮЧИ СВОЇ ЖЕРТВИ ЧЕРЕЗ:

OBYEDNANYE, P. O. Box 411, Philadelphia, Pa.

ҐІНДЕНБУРҐ ЗАПЕРЕЧИВ ВИНУ НІМЕЧЧИНИ ЗА ВИБУХ ВІЙНИ.

ТАННЕНБЕРҐ, Східна Прусія, 18. вересня. — Відбулося тут відкритя памятника в честь побіди військ Ґінденбурґа над російськими військами. При сій нагоді виголосив президент Німеччини промову, у якій публично заперечив відвічальність Німеччини за розпочаття Світової Війни. Причину до сеї промови Ґінденбурґа, як догадуються, дала присутність американських леґіоністів у Франції й невдача Ліґи Націй довести до згоди над основами до інтернаціонального мира.

Голосні й радісні оплески переривали ту часть промови Ґінденбурґа, у якій він домагався осуду безстороннього трибуналу щодо відвічальности Німеччини за розпочаття Світової Війни.

ЗОЛОТИЙ ЛАНЦЮҐ ЗАДУШИВ ПОСАДНИКА МІСТА.

БАЙТЕН, Німеччина, 18. вересня. — Незвичайною смертю, що нагадує траґічну смерть танцюристки Ісидори Донкен у Парижі, згинув посадник (мейор) німецького міста Байтен, Еллендт. Посадник вертав саме домів з політичного віча, коли несподівано його шофер стратив контролю над автом з причини, що якась мала мушка впала йому до ока. Автомобіль перевернувся до рова, а золотий ланцюг посадника так обмотався довкола його шиї, що посадник вдушився. Шофер посадника відніс лише лекші скалічення.

ОБРАБУВАННЯ АМЕРИКАНКИ У ТИРОЛІ.

ЖЕНЕВА, 18. вересня. — Обрабовано тут богату Американку, що подорожувала з Інсбруку до Мерану, у Тиролі. Згадана Американка їдучи експресовим потягом везла зі собою перловий нашийник, вартости 2000 долярів.

Крадіж відкрито доперва на стації Бреннер, де цловий урядник переглядав пакунки згаданої Американки й не знайшов нашийника, про який йому сказала Американка.

БОЯТЬСЯ ПОПЕЛУ З ТІЛ ПОКІЙНИКІВ.

Лондон. — Анґлійське міністерство внутрішних справ заявило, що не допустить до Лондону попелу з тіл Сакка й Ванцетті. Анґлійські консерватисти бояться, як видко, не лише живих і здорових революціонерів, але також і попелу з їх тіл.

АМЕРИКАНЦІ ВИТАЮТЬ НОВОГО АМБАСАДОРА.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ, 18. вересня. — Тутешні Американці витали з ентузіязмом Йосифа Гру, нового американського амбасадора для Туреччини. В протягу 10 літ, себто від вибуху Світової Війни не було тут реґулярного представителя Злучених Держав.

Новий амбасадор не буде міг предложити президентови Кемалеві Паші своїх уповноважнюючих паперів через те, що Константинополь не є вже столицею Туреччини. Він виїде звідси до Анґори, де його прийме міністер заграничних справ, Тевфік Ручді.

ОРҐАНІСТА ПОБИВ ПОЛЬСЬКОГО СВЯЩЕНИКА.

ТРЕНТОН, Н. Дж., 18 вересня. — Орґаніста тутешнього польсько-народно-католицького костела, Альберт Коханович, 60-літній мущина, побив тяжко й покалічив пароха тутешньої незалежно-католицької парохії, священика Й. Ф. Яйончковського. Побитий ксьондз, що потерпів значні потовчення й покалічення та сильно перестрашився, лежить у ліжку. Войовничого орґаніста арештовано й обжалувано о тяжке побиття й покалічення й зажадано запоруки за випущення його на волю.

Священик Яйончковський твердить, що Коханович побив його кріслом і каменюкою, коли він увійшов до костела, щоби відправляти богослуження. Причиною побиття мало бути супротивлення священика продажі алькоголічних напитків у пивниці (бейзменті) під костелом. Крики пияків у підкостельній пивниці перешкаджали, після слів священика, відправі богослуження.

Священик заявив дальше, що він повинен був донести про пиятику до поліції й домагатись арештовання орґаністи, однак не хотів розголосу сеї справи, що не принеслаби чести польській незалежній парохії.

15,000 ОСІБ СТРАТИЛО ПОЛЬСЬКЕ ГОРОЖАНСТВО.

Згідно з польськими законами особи, що виїхали з Польщі, аби не служити у польській армії, тратять польське горожанство. В протягу послідних літ таких осіб начислено поверх 15,000, у тім числі понад 2,000 осіб з самої Варшави. Усі вони стратили польське горожанство й колиб вернули назад до Польщі, будуть карані за втечу перед військовою службою, однак польського горожанства їм не привернеться.

НЕДОРУЧЕНІ ПИСЬМА И ПОСИЛКИ.

Вашингтон. — Управа почти Злучених Держав повідомляє, що минулого року не можна було доручити 25 міліонів листів, з тої причини, що надавці не подали своїх зворотних адрес, а адресати змінили свої адреси, так, що не можна було доручити їм заадресованих до них листів. Недоручених посилок було у минулім році 500 тисяч.

НОВИЙ ЗЕМЛЕТРУС В ЯЛТІ.

ЯЛТА, 16. вересня. — Вчера себ-то у четвер, мав місце новий землетрус в Ялті. Підчас землетрусу обірвався горішній поверх гостинниці „Россія", причім стратило життя 8 осіб, а 30 зістало покалічених. При заваленню військового шпиталю погибло три особи. Перестрах серед населення треває дальше. Богато осіб розїзджається на усі сторони. Деякі утікли піхотою в глибину півострова.

Завдяки старанням татарського правительства Кримської республики вислано з Москви й Харкова спеціяльні санітарні відділи в околиці навіщені землетрусом. На Кримі, як урядово стверджено, збожеволіло зі страху кілька осіб.

ПРАВОСЛАВНІ МОНАХИ СПАЛИЛИ СЕБЕ САМИХ.

Екатеринослав. — Монахи варваринського монастиря в кутаїськім повіті, не хотячи віддати свого монастиря в руки червоноармійців, після торжественного богослуження замкнулися у соборі й спалили себе самих, разом з церковним майном. Разом спалилося у соборі 15 осіб.

СВИНСЬКА ІСТОРІЯ.

Львівські громадяни, що люблять ковбасу, мимохіть здрігнуться від свіжої новинки, що від кількох літ істнувала у Львові ковбасня, яка вживала у своїх виробах шляхотнішого мяса, ніж свинське: конини. Ковбасник Новак, відомий львівський багатій, що попав у слідчу вязницю, має, як пишуть, на совісти ще інші нечисті справи: спроваджував темним шляхом спірт, підроблював документи ветеринарів з оглядин свого непевного мяса, яке постачав для війська, то-що. Як не як, а з цієї історії видно, що деякі львівські свинарі мають свинське щастя, а їх клієнти кінський шлунок, коли так довго видержали.

НОВЕ НАЦІОНАЛІСТИЧНЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО У НАНКІНҐ

ДР. ВУ И СОН ФУ НОВИМИ ПРОВІДНИКАМИ ПРОТИКОМУНІСТИЧНОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

ШАНҐАЙ, 19. вересня. — У Нанкінґ прийшло до влади нове націоналістичне правительство з сильно антикомуністичною закраскою. Є воно злукою усіх антикомуністичних елементів у партії Куомінтанґу. Др. Ву є міністром заграничних справ, а Сон Фу міністром фінансів нового правительства. Крім них іменовано ще сімох міністрів і два додаткові дорадчі тіла. Законодатна власть перейшла у руки комітету, зложеного з 32 членів, що заняв місце давного екзекутивного комітету.

Нове правительство буде урядувати аж до конференції партії Куомінтанґу, яка відбудеться у січні 1928 р., щоби затвердити дотеперішню діяльність правительства й означити, яка вона має бути у будуччині.

В ҐАНКОВІ ВІДКРИТО КОМУНІСТИЧНИЙ ЗАГОВІР.

ПРИ НАЇЗДІ НА КОМУНІСТИЧНУ ГОЛОВНУ КВАТИРУ ВІДКРИТО ДИНАМІТ.

ҐАНКОВ, Китай, 19. серпня. — Арештовано тут кількох комуністичних агентів, що старалися перевезти тайком 140 скринь німецького виробу динаміту. Опісля зроблено наїзд на комуністичну кватиру, де відкрито ще більше динаміту.

Документи, які також переловлено, мають доказувати, що існував плян висадити у воздух стратеґічні місця у Ґанкові й у поблизькім місті Вучанг. Відкрито також діяльні комуністичні осередки. Приказано теж поусувати з урядової служби при націоналістичнім правительстві давних комуністів тому, бо не вірять, що вони не симпатизують з комунізмом.

ВИСЛІД ВИБОРІВ В ІРЛЯНДІЇ ЩЕ НЕПЕВНИЙ.

ПРАВИТЕЛЬСТВЕННІ ПАРТІЇ МАЮТЬ ПОКИ-ЩО ТРЬОХ ПОСЛІВ БІЛЬШЕ. — СПОДІЮТЬСЯ НОВИХ ВИБОРІВ НА ВЕСНУ.

ДАБЛІН, 19. вересня. — Поки-що повний вислід виборів в Ірляндії ще не звісний. З дотеперішних обчислень показується, що правительственні партії мають 71 послів, а прихильники Імона де Валери 68, значить о трех послів менше.

З менших посольських ґруп найбільше стратила робітнича партія, бо майже половину своїх попередних мандатів у парляменті, а також фармерська партія, що має досі 5 послів, а попередно мала їх 11. Лише одні незалежні не стратили нічого з попереднього числа своїх послів.

Деякі політики сподіються, що нові парляментарні вибори відбудуться слідуючої весни.

Посол Джан Джінкс, що уратував правительство Косґрейва усунувшись від голосовання, стратив не лише свій посольський мандат, але також і свій депозит, що виносить 500 долярів.

ТУРЕЧЧИНА СПИНЯЄ ПОШИРЕННЯ КОМУНІСТИЧНОЇ ПРОПАҐАНДИ.

АРЕШТОВАННЯ КОМУНІСТИЧНИХ АҐІТАТОРІВ.

КОНСТАНТИНОПОЛЬ. — Туреччина, мимо договору приязні, який заключила з Совітським Союзом, не думає дозволити на поширення комуністичної пропаґанди й нищить усі признаки большевизму у своїм краю.

Недавно арештовано у фабриці тютюну над Босфором кількох робітників, що розкидали межи робітниками, які є Турками й магомеданами, комуністичну літературу й оголошення з заголовками: „Нехай живе Ленін". Арештованих обжаловано також, що відмовилися причинитися своїми датками на будову воздушної фльоти у Туреччині.

РОЗВЯЗАННЯ МІСЬКОЇ РАДИ МІСТА ЛЬВОВА.

УПРАВУ МІСТА ОБНЯВ УРЯДОВИЙ КОМІСАР.

ЛЬВІВ, Галичина. — З початком вересня розвязано міську раду міста Львова з причини її ганебної господарки публичним грошем. Управу міста обняв урядовий комісар Іван Стшелецький. Одним з його заступників іменовано перемиського старосту Р. Франковського. До помочі правительственному комісареви додано прибічну раду, що складається з 32 членів, а у склад якої входить Українець Володимир Децикевич і москвофіл Михайло Бачинський.

ПОХІД АМЕРИКАНСЬКИХ ЛЕҐІОНІСТІВ. — У ПОХОДІ БЕРЕ УЧАСТЬ 15 ДО 20 ТИСЯЧ ОСІБ.

ПАРИЖ, 19. вересня. — Відбувся тут дуже величавий похід американських леґіоністів, у якім взяло участь від 15 до 20 тисяч леґіоністів разом з жінками й сестрами. Походови приглядалося понад оден міліон людей. Усі, що брали участь у поході американського леґіону улицями Парижа, кидали по одній червоній, білій або синій квітці на гріб „незвісного жовніра", що находиться недалеко „Тріюмфального Лука", попід який переходив похід.

На чолі походу йшли маршалок Фош, генерал Першинґ, Севедж і другі. Похід розпочався около пів до другої пополудні, а розійшовся коло 5 години коло катедри Нотр Дам.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинокe число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЦЛОВА ВІЙНА

Сила республиканської партії в Америці полягає головно в тім, що вона приписує американський добрибут своїй протекційній тарифі. Це головний адут її пропаганди. Охоронному митови, що не впускає допливу товарів з чужих країв, завдячує отже Америка ціле своє богацтво. Таке проповідують республиканські лідери, не звертаючи при тім ніякої уваги на безмежні богацтва самого краю та на світову війну і часи повоєнні, в яких саме Америка якраз так дуже збогатіла, коли Европа знова попала в крайну нужду.

В спокійний час ніхто над тими охоронними митами не застановляється, бо вони відграють велику ролю головно при виборах на президента держави. Але случилося так, що вони вже тепер наробили великого шуму. Бо ото Франція пішла за американським приміром і обтяжила американський експорт до Франції новими високими цлами. З того вийде для Америки шкода, яка по приблизнім тільки обчисленню буде доходити річно до соток тисяч долярів. А шкода та буде ще більша, бо за Францією готові піти другі краї. Америка знова як країна з високо розвиненою індустрією не може обмежити збуту тільки на свій ринок. Вона мусить експортувати. Через те не може вона глядіти обоятно на цлові баріери, на ті нові мита, якими відгороджують себе другі краї від Америки.

Республиканська преса дуже обурена кроком Франції і домагається від президента Кулиджа, щоби він негайно скористав зі свого права і підніс цло на імпортовані з Франції товари о 50%. Другі знова глядять на справу холодніше. Франція поступила так, як поступає Америка супроти других країв. Вона має сплачувати довги і відбудувати край з повоєнної руїни. Вона сама здана на кредити. Тому не диво, що старається не вивозити з краю готівки, якої так дуже потребує. А обмежує головно збут американських товарів тому, бо Америка обмежила збут французьких товарів в Америці. Вже сама прогибіція підтяла тяжко французьку торговлю в Америці, бо з Франції спроваджувала Америка найбільше вин та лікерів, а знова охоронні американські цла відбилися болючо і на иншого рода торговлі. Франція відплачується тепер Америці американською мірою і заводить в себе те, що завела в себе Америка.

Рада на те тільки така: знести взаїмні надто високі охоронні мита і заключити з Францією і другими державами торговельні договори того рода, якими одна держава відчинить другій ринок збуту. По війні всі европейські держави відмежувалися одна від другої цловими мурами. Сегодня всі вони приходять до переконання, що така політика — це абсурд.

ЗАПРОПАЩЕНИЙ ҐЕНЕРАЛ.

(Оригінальна допись до „Свободи").

II.

Ґенерала Остою-Загурського арештовано в кілька день по перевороті виконанім Пілсудським — отже біля 20 мая 1926 р. і замкнено у Вильні, в тюрмі „на Антоколю", знаній добре „політичним" вязням ще з царських часів. Розпочато отже слідство проти нього за ріжні надужиття і зделки і так він висидів у слідчій тюрмі аж до суботи, **шестого серпня ц. р.**

У тім дни лучилося з ним почасти щось такого, як пару неділь передтим з ґенералом Розвадовським, по котрого приїхав з Варшави до Вильна спеціяльно висланий офіцир з міністерства війни (а міністром є Пілсудскі!), забрав його з собою, відвіз до Варшави і тут його пустив на волю — наказавши лише, щоби на другий день явився в бельведерській палаті у Пілсудського до рапорту.

Так і сталось, а по рапорті позістав Розвадовскі на вольній стопі, хотяй слідство ведеться проти нього далі.

І з Загурським — як кажемо — сталося щось подібного. Приїхав з Варшави з міністерства офіцир і забрав його з собою. Коли оба приїхали на вільненський двірець залізничий у Варшаві — то вийшов проти них ще один офіцир і всі три поїхали до міста. По дорозі мали вони заявити йому, що завезуть його до його власного помешкання, але щоби в понеділок (8 серпня), або у вівторок, явився до Пілсудского до рапорту. На це мав заявити Загурскі, що він вже тут (а було це на вулици, що зветься „Краковське пшедмєсьце") висяде, бо хоче піти до парні викупатися. Оба офіцири на це згодилися, він висів з авта і від тої хвилі всякий слід по нім пропав...

На двірци лишив він був за квітом свої пакунки, але їх відібрали ще в суботу якісь два пани — звернувши квіт.

І ось тепер розпочинається „хрія": Загурскі ані в понеділок, ані у вівторок, ані пізнійше до рапорту у Пілсудського не зголосився, супроти чого військовий суд і поліція почали за ним шукати. Повставали що дня нові поголоски, де він подівся, та де його бачено: одні мали пізнати його в однім з тих панів, що відбирали його пакунки з двірця, — якийсь паниско мав знову його бачити на якімсь двірци на лінії, що вела до Данціґу, куда звичайно добрі люди з Польщі утікають.

Поголоски росли з кождим днем нові і чимраз більше фантастичні, а та частина польської преси, що є Пілсудському ворожа, кинулася з одушевленням, „годнем лепшей справи", на цей незвичайно їй смакуючий жир, щоби, розвалковуючи і використуючи цілу ту справу — наробити польському маршалкови як найбільше прикрости. А треба знати, що польська преса ділиться тепер головно на два великі табори: один табор звуть „санаційним", а другий „асанаційним". „Санаційні" часописи є ті, що стоять за Пілсудським, котрий заявив, що хоче „санувати", уздоровити відносини, в Польщі пануючі. Навіть повстав осібний „Звйонзек направи(!) Жечипосполітей". Членів його звуть проте „направяками" і з ними то підчас недавних виборів громадських в Станиславові заключив був союз галицький радикал др. Лев Бачинський. — До того „санаційного", направяцького табору належать передовсім ті часописи, котрі їдять обрік з диспозиційного жолоба п. Пілсудського. Належить тут передовсім „Ґлос Правди" „Польска збройна" (призначена головно для військових старшин), „Пшеґльонд вечорни" та „Епока". Є їх впрочім більше — та годі їх тут всіх вичислювати.

З головнійших дневників, що садять всіми силами проти Пілсудського, треба вичислити „Варшавянку", Жечпосполіту", „Ґлос народу" (в Кракові), та „Пшеґльонд Позанськi". — Інтересне є становище „Роботніка", органу пепесівців (польської партії соціялістичної); якби не пепесівські залізничники, котрі підчас перевороту Пілсудського застановили залізничий рух — були ґенерал Галлер привіз проти нього ворожі йому познанські війска і дуже легко могло бути, що Пілсудскі наложивби був головою.

Тай таки і у вуличних боях у Варшаві брали варшавські пепесівські робітники визначну участь та багато їх полягло у тих кровавих змаганнях.

Пепесівці попирали Пілсудського тому, що взагалі уважали його за старого члена своєї партії: він же ще перед 20 роками належав до головних польських революціонерів і боєвиків тай сам особисто брав участь в одній великій експропріяції російських державних грошей (під Безданами). — Був він і на Сибірі (звідки втік), був вже і недалеко шибениці — у „виґорґском кресті" в Петербурзі і лиш удаючи варята дістався до шпиталю, звідки його викрав лікар д-р Маркевич, що є тепер професором польського університету у Львові.

Пілсудскі знаний був між пепесівцями під іменем „Зюка", а провідники їх — як ось нпр. посли Дашиньскі та Морачевскі — це найблизші його приятелі.

Цілком слушно отже сподівалися вони, що він тепер головно на них опиратисьме — тимбільше, що і перше, взагалі перше міністерство Морачевського-Дашинського в р. 1918 — його дуже щиро — яко начальника держави попирало.

Та сподівання їх не сповнились! Його немов обвіяли якісь нові, чужі вітри і він окружив себе майже виключно самими чужими людьми, без так званого „іменя". Гонячи за мрією перевести за всяку ціну „санацію польскіх стосункуф" — він не глядів собі помічників між старими товаришами від киданя бомб або нападів на почтові поїзди залізничі — але навпаки — він добирає їх собі навіть зпоміж людей, що мають дуже кепську славу у польскім патріотичнім світі, як ось нпр. і зміж так званих „помніковцуф". Є то ті польські пани, що взяли були участь ще за царського режіму у відкриттю памятника*) поставленого цариці Катерині II-ій у Вильні з вдячности за прилучення „Литви", а радше Білоруси до Росії.

Сам Пілсудскі не хотів бути ані диктатором, ані президентом держави, а навіть на уряд президента міністрів висунув був професора Бартля. Він казав навіть скликати сойм, а коли той раз збунтувався і Бартля усунув, тоді сам Пілсудскі став президентом міністрів, а Бартля зробив своїм заступником. Тепер вже сойм не мав відваги зачинати собі з самим Пілсудським особисто і стануло на тім, що урядує властиво Бартель, а Пілсудскі сидить собі в палаті Бельведерській і звідтам, немовби за кулісами, кермує цілою державою та промишляє там над дальшими плянами, як „уздровіць Польскен".

Йому однак залежить не лише на тім, щоби Польща — так як він розуміє, стала здоровою — він продумує також і над її будучим, над її становищем між другими державами, над її обезпеченнєм від небезпек, які їй в розвою дальших „случаїв і подій" можуть грозити. Звідси то — між іншим — і піддержуваннє з його боку Петлюрівців, котрих хотівби ужити яко один з таранів, що має розбити Радянський Союз і зробити з частини Радянської України — осібну, від Польщі залежну, правобічну **„українку"**, що булаби „пшедмуржем" проти московських „закусуф".

Але це вже інша справа. Вертаючи однак до метод правління Пілсудского — ще раз підносимо, що він своїх старих друзів пепесівців „пусціл в тромбен", а вони лиш баньки випулили з великого здивовання.

У всякому разі така поведінка „маршалка" — була найбільше прикрою Іґнацови **Дашиньскому,** котрий ще в р. 1925. написав величезне славословіє для нього під заголовком **„Велькі чловек в Польсце".**

Однак, як каже пісня:

Два рочки проминуло,
Кохання ся забуло"...

і не соловейко затьохкав, як у тій пісні співають, але пан Іґнац ревненько заплакав-затужив в новій брошурі під заголовком **„В первшон рочніцен пшевроту майовего".**

*) Я застав з нього в р. 1918. лише саму підставу!

У тій брошурі наводить пан Іґнац цілий ряд блудів та промахів колишнього свого приятеля „Зюка", як ось відданнє міністерства судівництва в руки помніковца" Мейштовіча, а міністерства рільництва в руки монархіста Незабітовского, як переведенне ухвали сойму, що президент держави має право і без сойму видавати **декрети з силою законів,** як виданнє **декрету пресового,** котрим обмежує свободу преси, і т. ін.

За великий нетакт зі сторони Пілсудского уважає п. Іґнац викликаннє вовка з ліса у формі питання: **„стаць чи седзець?!"**

Коли іменно в минувшім падолисті скликано до Варшави сойм на нову сесію а президент держави з ласки Пілсудського, Мосціцкі (це одинокий з пепесівців, що чогось дохрапався!) мав відчитати послам привітний поклик („орендзє"), то воєнний маршал (Зюк) зажадав від соймового маршала Ратая розпорядити, щоби посли і сенатори підчас того **стояли.** Але декотрі клюби заявилися проти стоянки — тай і в пресі піднісся з тої причини ґевалт. Пілсудскі однак розумна головка: запросив послів і сенаторів на ту параду до варшавського замку, але приказав передтим **повиносити** з дотичної салі **всі крісла!**

Так мусіли отже сараки посли і сенатори стояти, але стояв також і Мосціцкі з цілим своїм причотом, до Пілсудського включно. Те стояннє — не було впрочім великою мукою, бо відчитуваннє „орендзя" тревало лише пять мінут. Але не в тім діло, а в цім, що була нова „народова", цілком непотрібна „геца", котра мусіла компромітувати Польщу неаби як назверх.

Впрочім п. Іґнац закидує свому бувшому другови „Зюкови" також і провини супроти національних меншостей. Цей уступ його брошури є так інтересний, що я позволю собі навести його тут в дослівнім перекладі:

„В доповненню моїх уваг про політику помаєвого правительства — хочу тут піднести його відносини до національних меншостей. Многі умірковані навіть прихильники помаєвої політики сподівалися якигось нових, енерґічних кроків правительства на цім полі. Маршал Пілсудскі знає „креси", як ніхто інший і ніколи не був він прихильником національних утисків во імя польських державних інтересів. Таж то він власне ішов в р. 1920. на Київ з великим пляном визволення України, таж то він видав в р. 1919 віленську відозву до Білорусинів (котрих силою поневолив! Ю. Гор.). На нього то преці клеветали ендецькі (вшехпольські) шовіністи та обвинувачували о „федералізм" і заповнювали Польщу тими клеветами.

Минув вже рік від маєвого перевороту, але ані Українці, ані Білорусини не відчули ніякої зміни правительственої системи управи. Самоволя поліційна, наглі суди та вироки смерти є все ще частими проявами публичного життя на „кресах". Не уступками, не признаванием національних прав Українцям і Білорусинам кермується помаєве правительство, а держиться детеперішної системи, котра взагалі удержати не дасться. І так вибухають все чимраз нові завзятущі національні боротьби, тюрми наповняються та росте жниво для большевицьких агітаторів!...

„Система утиску не дасться злагіднити якимись дрібними уступками; вона не придушить національного руху обох „кресових" народів. Рівнож і явний та безоглядний утиск, практикований проти комуністів а тепер і проти польської „Незалежної хлопської партії", не побореціх напрямів, котрі — колиби мали можність леґального істнования — пересталиби бути небезпечні для дер-

К. АНИШЕНКО.

МИРОНОСНИЦІ

3)

III.

Вихопилась на греблю. Бачу з дякового двору вийшла Санька Таманська. Хай Господь милує! — думаю про себе, — наче навернуло Одарку мою, а тут і Санька дорогу переходить. Але гребля одна: іду. Зустрічаємось.

— Христос воскрес, бабо Віндє, з суботою будьте здоровенькі!

— Воїстино воскрес, спасибі, будь і ти здорова.

— Куди це ви, бабуню? Може до дяка — писатися в мироносниці?

— А пишуться?

— Та пишуться. І я вписалася; батюшка благословили...

— Добре, дочко, коли так. Вкупі будемо в мироносницях ходити... А ти-ж батюшці можеб сахару однесла. Вони-ж так бідують...

— Ні, — одказує Санька, — я їм виполю город. Де там, той сахар...

Аби все до купи звязати, треба тобі, Онисько, сказати ось що: Год може за трицять, ще тебе в нашому селі не було, як в наше село забився десь із „лапацонів*) отой старий Олекса Таманський. Хто воно й що воно — і тепер не знаю. За селом, коло багна, поставив Олекса хижу й почав хазяйнувати: літом робив цеглу, а в зимку ходив до заводу. Петро мій каже: це була в нашому селі перша пролетарія. За Олексою пішли й наші дядьки: тепер, може, один-двоє не топчуть до заводу оту лапацьонську стежку, а тоді до заводу йшов останній хазяїн або зайда, як оцей Олекса. Та, кажу-ж, хазяйнував Олекса: коло хижі кілок на горшки й цуцення на торішніх соняшниках.

А в Олекси — дівчинка. Росло собі дичкою: без матірнього догляду. Іноді на селі казали, що пяний Олекса вигнав дочку на мороз і вона в кулях ночувала... чи то брехали про якогось лапацона, що на квартиру до Олекси став, а Саньку за куховарку взяв...

Звичайно: глузували з безталання людського.

Пригадую, якось весною наші дівки в хрещика грами. Казились, казились коло гамазею, а потім взялись за руки і почали в журавля. Дівок сорок. Всі в корсетках, в намистах, в червоних чоботях, а стрічками вітер лоскотить... Під шинком старі діди сидять, ціпками землю копирсають — на молодняк той милуються... Мій покійник свекор і кажуть до когось:

— А найкраща дівка — Олексина дівка... Хоч і без намиста й на босу ногу... Тільки в Київі люди мають таку вроду. Неодмінно на панський копил шита... Сучої пари Олекса — одстругав!...

— Та воно не його. Сам казав, як пяний був...

— Пяний Олекса багато дечого каже...

Певно, неодному мойому свекору впала на очі Санька. Тільки й балачок, що про Саньку. Коло Олексиного цегельника що вечора хлопці бються. Олекса завше пяний, як ніч темна. А про неї чого вже тільки не казали... Але мені воно нідочого.

Так год за годом і йшло.

Якось оце шкандибаю до базару — глип на Олексин двір: не пізнала. Рублена хата з ґанком, зеленою бляхою вкрита — коло хати — садок; на току — ожеред соломи. Корівка з телятком ремиґають.

А Микита-Француз, щойно повернувся з того полону, конячкою їде.

— Сідайте, бабо, підвезу... Трр... Ач, бісової душі комуна, як живе! Тільки й хазяйства було, що червиве цуцення, а тепер — подивіться-но!...

— Бог йому дав, сину.

Микита як загне:

— Добрий Бог... з... таким Богом! Як Пісчанці завод грабували, Олекса теж не дрімав: пудів з двісті сахару дістав — от Бог поміг і хатку поставити і корівку в двір ввести та ще й дочку заміж оддав: Бог найшов і для неї пару... Но, ряба...

Джикнув конячку — загоркотів візок. Кажу до Микити:

— Хто вже із нашої округи та не грабував завод: хто скільки міг, стільки й набрав: куркулі—возами, пролетарія—мішками... А потім, хто як умів, такий і розпорядок дав тому добру. Ті на самогон його переревсли, другі до Київа одтитирили та за добрі гроші продали, а в деяких так воно й погнило закопане...

— Не те мене за серце бере, що грабували, — повернувся до мене Микита, — а те, що отака бісова кров за пролетарію себе видає: і в сільраді, і в ячейці. Прийдіть на зборню: хто більше всіх репетує? Олекса Таманський. Як до Київа депутата якого — кому їхати? Олексі Таманському. Чого так? Пролетар з діда-прадіда й верховода: під його командою завод ограбували й спалили... Ну, як гляну на наші порядки: руки сверблять. Не такою повинна бути пролетарська правда. Бачив я людей: — Французів і кого хочете...

— Та й мій Петро щось казав про Олексу... Я така рада, що він в ті діла не входить, а як завод грабували, то його й зовсім не було. Остався чистий перед людьми і...

— Ну-у; ваш Петро поспів на готове: кажуть, і днює й ночує у Саньки Таманської. Здається, скоро вам і бабою бути... А но-о, ряба!...

Замовчала я. Микита цьмокав на конячку; так мовчки й до базару приїхали.

Повернулись з базару, жду Петра та й думаю, та й думаю. Надумала таки: нічого йому не скажу. Може сам колись розбалакається. А на Саньку Таманську й гнів мене бере — неначе й ревнощі материнські. З Петра вже ока не спускаю. Піде — прийде. Іноді наче пиріжок утече разом з Петром... Морока... Примітила нарешті — коли йде на село, вже щось та візьме в кишеню: чи окрайчик хліба, чи горохняний пиріжок... А то якось клуночок гороху взяв.

— Складчина парубоцька!

Пішов — вернувся тихо-мирно, без галасу — в покійного Дмитра вдався: як випє, так — спати. Принюхуюсь: не смердить самогоном...

Що хочеш гадай, що хочеш думай... А Санька Таманська в голові стоїть... Ну, а оце, як здибала — вдивлююсь: чим то вона причарувала мого сина. Чорне-пречорне обличчя, очі дивляться, наче з провалля... Сорочечка з кропивяного*) полотна, спідничка рябенька; стара драна корсетка без гапликів. На голові — біленька хусточка... Жидівська наймичка та й годі!

Думаю собі: награбастали в заводі всякого добра, а удають бідну пролетарію. Це в нас у моді: куркульня як понадіває на себе всякі старі жупани та свити до двох усів. Старці та й годі. Але поглянеш такому старцеві на вид і бачиш — хитрує чоловік... чи себе дурить, чи других...

А на Саньці, — скажу тобі, голубонько, — горе горенне сидить і чорну пісню співає... Все-таки кажу:

— Чи не сором!... хтож не знає, що твій батько й чоловік возами сахар возили? Невже ти пошкодуєш батюшці якогось фунтика...

— Чоловіка в мене нема і батька не знаю. Олекса своє пропив, а квартирант вистроївся та й хоче мене за жінку брати,... начеб то в прийми...

То ти, виходить, ще дівуєш? То тобі в мироносниці не можна...

— Ні, не дівка я... а — мати... — Наче затремтіла Санька, але твердо сказала: — покритка...

— Петрова полюбовниця! — трохи не вирвалось у мене, але думаю: тепер про все дізнаюсь.

— А дитина-ж де?

(Дальше буде).

*) Із Литви. — Авт.

*) З якого шиють великі мішки, — „кропивянки". — Авт.

жави*). Однакож дати „кресовим" народам приналежні їм права та не боятися „улегалізовання" комунізму — це було би в теперішній Польщі майже що „революцією", а цего власне уникає помаєве правительство, котре каже про себе, що воно, хотяй і виплило з революції, то є „без революційних консеквенцій" (наслідків)!

„Воно однак не уникає навіть найдальше їдучих уступок для **польського клерикалізму.** Ніколи не почували себе клерикали так добре, як власне по маєвім перевороті. Міністра Бартля підозріваю майже о „масонство"†), а він власне вийшов клерикалам на стрічу яко міністер просвіти з розпорядком про виконуванне релігійних обрядів в школах; уряд заспокоює всі жадання духовенства, а воно помимо цего усе ще нарікає та виступає проти рідної польської держави з ріжними новими домаганнями, що сягають до соток міліонів! Чи то всьо робиться в ціли побіди над вшехполяками при виборах? Запит цей є дуже на місці, бо як доси, то ніхто не міг підозрівати п. Бартля о особливше розлюблення в клерикалізмі".

А далі пише Дашиньскі:

„Люди ждали від маршала **спасаючого слова, програми,** коло котрої моглаби зеднатися переважна більшість народа, але такого слова маршал і доси не виповів. Демократія жадала від нього по маєвих днях (1926) передовсім демократичної розвязки конфлікту поміж правительством а парляментом і нових виборів. — Але бажання цего він не сповнив і обмежився лише на пониженню сойму.

„Необмежена власть першого законодатного сойму (з р. 1919) довела по кількох роках до упадку сойму і причиналася до необмеженої власти правительства. Польська держава хитається поміж тими двома ненормальними і шкідливими станами. Уже найвисша пора допровадити ті обі сили до рівноваги і до гармонійного співділання законодатної влади і влади виконуючої, то є правительства".

Тими словами закінчив п. Ігнац свою знамениту брошуру, яка — мусимо признати — є й справді — з польського становища — повна глибоких думок і державного розуму.

Він в тій брошурі зібрав в одну цілість і систематично упорядкував взагалі всьо то, що пепесівська преса уже від якого пів року проти режіму п. маршала підносила.

Остаточно і вона з **„Роботніком"** на чолі мусіла і в справі **„запропащеного генерала"** заняти непривітне супроти уряду становище — хотяй воно не є і в десятій части таке злобне, як становище вшехпольської і клерикальної преси."

В слідуючій статті будемо старатися зазнакомити шановних читачів з тими голосами.

Юрій Горовенко.

---

*) Як це є з комуністами в Чехії. — Юр. Гор.

†) Масони — се тайне товариство в західній і середній Европі та в Америці. „Масони" боряться проти римського клерикалізму, але вірять в Бога, котрого звуть „великим будівничим".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

БИЗНЕСМЕНИ А ПАТРІОТИЗМ.

Я певний, що богато читачів газети згодиться зі мною, що рубрика Голоси Читачів є дуже цікава для кождого читача. Вона ще булаби більше цікава, якби кождий читач узяв собі за обовязок написати за кожду справу, яка його пече або цікавить.

Сі Голоси Читачів богато нас навчили. Чи не з голосів читачів почули ми, якто несправедливо, що в старім краю над священиком, якого удержує громада, старшує дідич, що се дідич надає йому парохію? І чи не з Голосів Читачів пізнали ми, якто несправедливо, що в Америці, на вільній землі, епископи намагаються стати на місце старокраєвих дідичів, таradити церковною громадою й її маєтком, а відсупути на бік люди, які маєток складали й священика удержують?

Подивімся тепер на другу справу, про яку ми теж навчилися богато нового власне через Голоси Читачів. Се справа бизнесменів. Уже так богато писалося про сю справу, вже її освітлювали з ріжних боків, але прецінь ще її наскрізь не висвітлили. Ще всеї правди про сю справу ми не знаємо, а знаємо тільки частину правди.

Богато людий, як бачу, нарікає на бизнесменів, що вони не є патріоти. Я не знаю, кілько доказів мають сі дописувателі на свої слова, але я приміром маю зовсім инчий досвід. У Брукліні ми маємо коло сорок українських бизнесменів. Богато з них можна справді назвати патріотами. І то не патріотами на словах, які про патріотизм говорять, а для народа нічого доброго не роблять. Вони є патріотами на ділах. Вони належать до народних організацій, платять точно вкладки, ходять на збори, піддержують роботу організацій. На народні цілі вони гроша не жалують. Можу се ствердити на основі власної практики, підчас колекти на Народний Дім. Сі українські бизнесмени не жалували гроша ні товару. Давали одно й друге. Вони устроювали ріжні вигравки, помагали продавати шери, бонди, самі купували, продавали і других заохочували.

Одного разу був я на забаві в нашого бизнесмена, гр. Івана А. Балка. Справляв він хрестини для своєї дочки Верджінії. Він уже в бизнесі довший час, і діти вчить він гарно. Самий син Андрій порадив мені, чи не занятибся на забаві збіркою на Народний Дім; видно, син поджений в Америці, але почувається Українцем.

З цього я можу заключити, що як наші люди піддержують своїх бизнесменів, то й бизнесмени піддержують свій нарід.

Критикувати бизнесменів можна, як такою критикою поможеться; але як критика нічого не поможе, то така критика шкодить. Власне такої критики я бачив десь в нарікканнях тих, що кажуть, що наші бизнесмени числять більше від чужих. Кілько має числити бизнесмен за товар, се не все залежить від нього. Се залежить від богато причин. Бизнесмен хоче прецінь пустити свій товар як найдешевше, щоби мати як найбільше покупців, але часто він просто не може. Як він має крамницю далеко від маркетів, як достава до крамниці коштує більше, то й товар мусить бути дорвчий. Та наш чоловік сього не знає; він хоче, аби йому купець підвів товар під саму хату, і ще аби се зробив за дурно. Сього ніхто не може зробити. Як купець другої нації се зробить, то він теж накоштиться і теж мусить більше почислити за товар.

Хтось готов сказати, що наш покупець за дурно платить такому крамарові. Та ні, не за дурно, бо се, що чоловік не потребує їздити далеко за товаром, платити стріткару чи собвей, таскатися з великими пакунками в натовпі, губити товар та мати другі невигоди, теж щось варта. Се теж прислуга. Отже наш крамар, що підвезе товар під саму хату нашому чоловікови, теж зробив йому прислугу, теж йому заощадив час і гроші, і за те йому належиться заплата. Як йому тої заплати не дасте, то він того не буде робити. А схочете дати таку заплату чужому, але не свому, то знищите свого бизнесмена, а попрете чужого. Отже який він тут патріот? Чому ви дорікаєте браком патріотизму другому чоловікови, а самі його не маєте?

Я бачив між нашими людьми немало таких, які вміють рахувати, як то вони заробляють на своїм крамарі. Є такі люди, які завязалися ані цента не дати більше за пачку папіросів. Вони знають, що десь у місті пачка коштує 1 цент менче, і вони купують лишень там. За того цента вони підуть цілі бльоки. Підуть пішки, в дощ, навіть у зливу. Напсують убрання, черевиків, парасоля на доляра, аби заробити цента. І відтак хвалять-ся, що вони дешево купують, що вони ощаджують, що вони дають здиратися нашим бизнесменам.

Такі річи находять мені на думку, як я читаю в Голосах Читачів чужі думки про ріжні справи. Бачу я з них, що кождий чоловік щось бачить, але не кождий бачить усе. Треба богато людий, аби все побачити. Та я й раджу кождому, хто має якусь цікаву думку про якунебудь цікаву справу, яка вже була порушена, або й ще не була порушена, най напише свою думку в Голоси Читачів. З того назбирається великий досвід. Наука, яку ми всі збираємо зі свого життя, не пропаде, але послужить і нам і другим людям.

Григорій Бардак,
Бруклин, Н. Й.

Маленький Степан захорів. Призвали лікаря, лікар прийшов саме, як вдома не було родичів, лише сама служниця. Служниця повела лікаря до хорої дитини. Лікар оглянув дитину, а потім питається наймички:

— А чи не фантазувала дитина вночі?

— Так, але цілком рідненько! — відповідає наймичка.

ЯК БУДУЄМО СИРОТИНЕЦЬ У. Н. СОЮЗА.

315.

Бр. св. Івана Хрестителя, від. 247 УНС., в Вілмінґтон, Дел.

Хвальний Заряде! — Наше Брацтво устроїло баль на дохід Сиротинця при У. Н. Союзі. Баль удався дуже добре, бо було досить людей і всі гарно забавлялись. Гром. Михайло Подоляк жертвував канарка на вигравку на тім бали на дохід Сиротинця, з чого прийшло пару долярів на ту нашу інституцію, котра нам є конечно потрібна в як найкоротшім часі. Всі культурні народи стараються такі інституції мати і мають, тож і український народ повинен уже раз прозріти і зрозуміти, що хто про ніщо не дбає, той і нічого не має.

Возьмімся, Браття і Сестри, разом до спільного діла і довершім його як найскорше. Не спускаймося притім на нікого: ні на жадну інтеліґенцію, ні на жадних священиків. От я сам просив кілька разів священика, щоби захотів у церкві людей, аби були прихильні до будови нашого Сиротинця, а він мені сказав: „Коли Союз зачав будувати, то най собі буде, бо Союз буде Сиротинець сам для себе, а нам треба семинарa". Отже видно, що рутенські священики хотять, аби наш нарід нічого не мав і до нічого не дійшов. Їм забагається Польщі і Риму, накладають на кождого рутенця кайдани і стараються, щоби він піде не рухався і нічого не знав.

З нашого балю прийшло на Сиротинець $64. Складаємо щиру подяку Комітетови за його працю і дякуємо всім гостям за участь на нашім балю. **Андрій Кучапський, предс.; Петро Сасс, секр.; Михайло Процак, кас.**

316.

Жертва нюйорського громадянина.

Хвальний Уряде Сиротинця! — Прошу приймити від мене жертву в сумі $5 на Сиротинець в Америці. Желаю Вам найкращого успіху! — **Іван Тураш,** 224 Іст 13 стр., Ню Йорк.

317.

Бр. св. Івана Хрестителя, від. 34 УНС., в Лорейн, Огайо.

Хвальний Заряде! — Віддіnові урядники, Д. Козопас, предс. і Іван Чмирід, секр., виєднали у міських властей дозвіл збирати по місті жертви на Сиротинець У. Н. Союза. На спеціяльнім мітінґу дня 20 липня с. р. зістали вибрані отсі колектори: Василь Фурдин, Вавринець Гриць, Михайло Запотічний, Іван Салак, Іван Бандирський, Розалія Бобрівська, Анастазія Чмирид і Марія Чмирид. Секретар роздав пушки по отсих шторах: Ів. Пинсура, Василь Чуба, Василь Фурдин, Гері Джекоб, Павло Леміщук і Морис Розенфельд. Вислід усеї збірки подасться пізнійше. **Іван Чмирид,** секр.

318.

Тов. „Просвіта" від. 312 У. Н. Союза, в Савт Плейнфілд, Н. Дж.

Хвальний Заряде! — Посилаю жертви від наших членів в квоті $14.50 (почту оплачую сам, бо нема з чого зривати). Дуже тяжко зібрати в нас більшу суму на Сиротинець, бо роботи не йдуть добре. Пушки я дав лише до двох шторів, бо в нас більше українських шторів нема. Маю надію, що небавом зберу більше, бо люди обіцяють, як тільки робота трохи поправиться. — **Николай Савчак,** секр. фін.

319.

Сестрицтво „Любов", від. 177 У. Н. С., в Провіденс, Р. Ай.

Хвальний Заряде! — Коли наш відділ одержав від комітету будови Сиротинця У. Н. Союза поклик до збирання жертв на сю нашу народну інституцію, то відділові урядники скликали зараз спеціяльний мітінґ у тій справі, а члени і членкиці її докладно обговорили. Ухвалено зладити пікнік на дохід Сиротинця.

Сей пікнік випав дуже добре, помимо того, що деякі наші люди його збойкотували, бо шкода їм було стратити кілька центів...

От на плятформу виступає відділовий секретар і заохочує невеликий, але свідомий гурток українських громадян до вигравки, яку дарували нам шторники Жиди. Всі цікавлять-ся живо пікніком і виграють ріжні річи одні по других. Велике вражіння роблять на присутних три сироти, дочки бл. п. Мирона Бісюка, котрі привозять на пікнік гарні вигравки і дарують їх на будову нашого Сиротинця. Сей сирітський дар зроджує ще більшу симпатію до Сиротинця.

Останну вигравку виграє молоденький член Укр. Мол. Союза, Лев Рекрут (синок гол. урядника У. Н. Союза). Тішиться малий школярик своєю вигравкою, а з ним радіють і численні його знайомі. Але ще більша радість запанувала тоді, коли сіяючий від утіхи Левко підійшов до комітету і заявив урочисто, що він свою вигравку дарує на Сиротинець. Він пропонує на сю нову вигравку тикети по 5 центів і сам купує кілька, а решту розпродує власноручно поміж людей. Приносить $1.65 і не може натішитися, що й він причинився „своїм власним майном" до будови любого йому Сиротинця.

Приходу з того пікніку було $67.70, розхід виносив $35.31, остало $32.39. Жертва від пані Анни Мельник $1.00, а від членів і членкиць зібрано $9.00 — отже разом вислано до комітету Сиротинця $42.39. Збірки жертв продовжується дальше. — **Вол. Рекрут,** секр.

ПОДЯКА.

Я низше підписаний складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги в сумі $50 з „Фонду Запомогового", котрі стали мені великим поратунком в часі мого скалічення. Дай Боже, щоби наш Батько, У. Н. Союз зріс в одну велику українську національну організацію і щоби завсігди міг помагати своїм членам сиротам і вдовам у нещастю. Остаю з високим поважанням. — **Микола Сторожук,** член від 22. УНС.

ЗЕРКАЛОМ ЛОВЛЯТЬ ЖАЙВОРОНКІВ.

Цікаво ловлять жайворонків у Бельгії щороку з весною. Коли сонце світить ясно, а у воздусі високо співають жайворонки, мисливець ставить біля корча зеркало, а сам ховається за корчем. Зеркалом обертає так, щоби сонішні проміні світили на всі боки. Це незвичайне явище одурманює так жайворонків, що вони опускаються низько і мисливець стріляє їх легко.

ОХ, РІДНИЙ КРАЮ!

Розривалося серце моє
Як пращавсь я з тобою, мій
[краю!
Розривалося серце моє,
На куски. І бігме, що не знаю,
Чи на світі що гіршого є,
Як туга за тобою, мій краю! -
Чи на світі що гіршого є
Понад біль, коли тріскають
[струни,
Ті, що серце вязали твоє
Від дитини малої до труни
З всім, що рідне, кохане своє.
Чи на світі що гіршого є,
Коли рвуться сердечні струни.

Б. Лепкий.

ДЕЩО ПРО СЛОНІВ.

Дарія, перського короля, першого згадує історія, що у війні послугувався слонами, а саме проти македонського короля Олександра Великого. Славний англійський вбийник слонів Содерленд осягнув рекорд у ловах на слонів: убив їх 500. Скільки то мусів він ранити їх? Мясо з труби слона в смаку похоже на телятину. Зрештою слонове мясо тверде волокнисте. Товщ і з вигляду і зі смаку похожий на вепровий смалець. Із статистики виходить, що щороку вбивають там ще 50.000 слонів. Штульман, славний дослідник Африки, каже, що вбивається слонів навіть більше. Колиб убивали лише 50.000 слонів, то значить, що кождого дня і кождої ночі що десять мінут гине один слон. Зуби слона (штовхачі), не мають корінів, а ростуть, доки слон жиє. Найдовший знаний зуб слона виносив 348 цм., а важив найбільше 140 кг. Африканські тубильці оповідають про справжні кладовища слонів у недоступних місцях. Туди відходять слони на старість і там кладуться та гинуть. Африканських слонів уже давно — в старину Римляне — освоювано для представлень у цирку. Тепер Бельгійці стараються плекати так слонів на стації в Конго, щоби їх зовсім освоїти. Кажуть, що це вдається, але лише з молодими слонами. Індійські робучі слони (що в противенстві до африканських даються легко освоїти) жиють (це доказано) по 150 літ.

КІЛЬКО КІНОТЕАТРІВ МАЄ РОСІЯ?

В РСФСР. є тепер 1.000 кінематографів, а 3.000 мандрівних апаратів. Із кінематографів 16 процент належить до політичних освітніх комітетів, 10 проц. до професійних союзів, 14 проц. до виконуючих комітетів, 8 проц. до кіноорганізацій і до військових організацій, а 52 проц. до ріжних інших організацій і окремих людей.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ПАССАЙК. Від. 97, повідомляє членів, що збори місячні відбудуться в неділю, 25 вересня, о год. 1.30 попол., в гали церковній під ч. 47 Говн аг в Пассайк. Проситься членів явитись на збори і вирівнати свої вкладки за відділ. — М. Припхан, предс.; М. Табачук, секр.

ШИКАҐО ІЛЛ. Бр. св. о. Николая, від. 106, повідомляє своїх членів, що звичайний мітинг тов. відбудеться в неділю, дня 25 вересня, о год. 1.30 попо. в гали парохіяльній у Оклий і Райс. На порядку нарад є важні справи до полагодження. Проситься всіх членів явитись. Неявившійся член заплатить 50 ц. кари а урядник 1.00. — Стахів Мегас, предс.; В. Гриньків, сек.

СКРЕНТОН, ПА. Бр. св. Володимира, від. 162, повідомляє своїх членів, що звичайний місячний мітінґ відбудеться 25. вересня, в гали церковній, в 1-ій год. пополудни. Проситься всіх прийти на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження — В. Баран, пр.; М. Гнатів, секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

СВІЖІ ОВОЧІ НАЙЛІПШИЙ ЛІК.

Сила нашого тіла і нашого духа, наша здатність до праці залежить від того, що ми їмо. А залежить се не лише від складників поживи, але і від того, як вона приправлена. Свіжа пожива все є ліпша як консервована. Переконалися про се вже і давнійше на залогах кораблів, яка діставала лише консерви. Моряки сі хорували на шкорбут, а його нічим інним не можна було вилічити, лише харчуючися свіжими овочами і зелениною. І нині, коли корабельний провіянт вже як найліпший, то як корабель пускається в довшу подорож, доповняє його свіжими овочами і зелениною, де лише причалить. Се тому, що овочі дуже помічні для сумішки органічних квасів. Свіжі, сирі овочі все є поживнійші ніж варені і консервовані.

Як відомо, смак сирого яблока чи грушки, чи яких інших овочів тим більший, що такі овочі запашнійші, більше ароматичні, а підчас варения сей запах зникає в части з парою. Ростинні кваси відсвіжують і охолоджують, а се також важне. Овочі гасять спрагу. Богато овочів, як виноград, черешні, вишні, грушки, сливки, се до певної міри напиток і не вимагають зовсім травлення лише розпущення. Отже овочі є зовсім легким додатком до обіду. Але також в иншу пору слід їсти овочі; передовсім діти повинні діставати літом овочі замісць кави або чаю. Крім того достиглі овочі мають у собі богато цукру в легко стравному виді, а цукор, як відомо, має велику поживну часть. Солод овочів не шкодить зубам. Хліб із маслом і овочі то найкрасше снідання, для дітий. Хто бажає добра своїм дітям, хай їм не купує солодощів, лакощів, лише овочі.

Овочі є знаменитим лікарством для управильнення дієти, усунення затвердження, тому повинні їх також їсти тіловиті (товсті) люди. Передівсім квасній овочі, як винички (порічки) і пруні (більші сливки) помагають управильненню жолудка, а дуже солодкі (виноград) спричинюють затвердження. Овочі помагають організмові виділювати також інші складники. Тому овочі є дуже помічні для людей хорих на нирки. Добрі успіхи є теж при гемороїдах, і взагалі у людей, що богато сидять, отже нездужають на жолудкові забурення, забурення крови (удари крови до голови) та на гіпохондрію (пригноблення, вмовлювання в себе ріжних недуг). Овочі чистять кров, поліпшують кваси, отже є помічні при шкірних недугах (висипки, лишаї і инші). Свіжі овочеві соки вбивають зарazки недуг, гниття в кишках, тому добре є їсти овочі по обіді. Дехто любить зісти яблоко перед спанням; це також добре, бо так чистяться зуби й дезинфекціонуються уста. В деяких околицях мочать тому покраяні овочі у воді, якою полочуть уста. Зовсім малим дітям для перечищення жолудка і кишок добре є давати часто чистий свіжий сік суниць, бресквинь, винограду або обібрані яблока (саму мясну часть). Дуже помічний є такий свіжий сок для хорих-горячкуючих. Овочі в усякому виді є також знаменитим дієтичним ліком при недугах переміни матерії, ревматизмі, і ломоті (гостець). Ботанік Лінне каже, що кожний раз, як його мучила ломота, їв тарілку суниць, а на другий день був уже здоровий. Отже справедливо можна сказати, що свіжі овочі то природний лік, що не лише покріпляе, але й смакує.

Тому слід усе памятати се, що овочі все повинні бути на нашому столі.

Бачить око далеко — а ум ще далі.

Не доглядеш оком, то заплатиш боком.

ЗАГАЛЬНИЙ ЗВІТ ЖЕРТВ

НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА

за місяць серпень 1927 року.

Число відділу	Члени	Відділи з каси	З пушок	З підприємств	Разом
4	10.00	—	—	—	10.00
51	5.00	5.00	—	—	10.00
59	6.00	—	—	—	6.00
69	11.00	—	2.15	—	13.15
91	10.75	—	—	—	10.75
105	5.00	—	—	—	5.00
108	3.00	—	—	—	3.00
113	14.50	—	7.10	—	21.60
129	12.75	—	—	—	12.75
158	9.50	—	—	—	9.50
162	6.00	4.00	—	—	10.00
177	9.00	—	—	33.39	42.39
182	7.00	—	—	4.05	11.05
192	3.50	—	—	—	3.50
218	1.00	—	8.00	—	9.00
247	—	—	—	64.00	64.00
257	1.45	—	—	—	1.45
284	7.00	—	—	—	7.00
287	9.00	—	—	—	9.00
298	5.00	—	—	—	5.00
312	14.50	—	—	—	14.50
321	10.00	10.00	—	—	20.00
367	39.00	—	—	—	39.00
372	11.00	—	—	6.20	17.20
373	—	50.00	—	—	50.00
Разом	210.95	69.00	17.25	107.64	404.84

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ

на Сиротинець-Захист У. Н. Союза поза членами і відділами Українського Народного Союза за місяць серпень 1927 року.

Ейтсборо, Па. Гром. Еванік Іван прислав жертву на Сиротинець-Захист У. Н. Союза, яку зібрав від гостей на весільній забаві $11.00
Ню Йорк, Н. Й. Тураш Іван 5.00

Разом $16.00

ЗАГАЛЬНЕ ЗІСТАВЛЕННЄ ЖЕРТВ

на Сиротинець-Захист У. Н. Союза по конець серпня 1927 р.

Члени У. Н. Союза зложили в серпни 1927 р. ....$ 210.95
Відділи У. Н. Союза з своїх кас жертвували 69.00
Дрібні жертви, зібрано пушками 17.25
Дохід з підприємств, уряджених відділами У. Н. С. 107.64
Жертви поза відділами У. Н. Союза 16.00

В місяцю серпни 1927 р. вплинуло жертв на суму ....$ 420.84
По конець липня 1927 проголошено жертв на суму.. 27,560.51

По конець серпня 1927 р. загальна сума жертв є $27,981.35

Комітет Сиротинця-Захисту У. Н. Союза.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

На сироти в краю.

Член Січи ім. Богдана Хмельницького гр. Василь Чарнецький зібрав між чужинцями на сироти з української війни $19, а від себе доложив $2.

Разом зібрано $21 і відіслано до Обеднання.

Жертвували: Др. Сировіц $5; Г. Делинскі, $2; Г. Розенбом $3; П. Сепенюк $3; В. Чарнецький $2; М. Кінг $1; Л. Бойт $1; М. Шкірбен $1; М. Баргет 50 ц.; Л. Ейбі 50 ц.; Е. Ребнер 50 ц.; І. Песій 25 ц.; Н. Н. 25 ц.; Н. Н. $1. Разом $21.

М. Близнак.

КЕМПБЕЛ, О.

На інвалідів.

Тов. Сокіл, від. 218. У. Н. Союза, посвячувало нові прапори дня 5 вересня і зібрало при тій нагоді маленьку жертву для інвалідів в старім краю в сумі $10.35, які вислано до Обеднання.

По одному долярови жертвували: Мих. Стахура і Ю. Приташ; по 75 цнт.: Ф. Кузенко; по 70 цнт.: Й. Осціянівський, по 50 цнт.: Ст. Мельник, Мих. Шпак, Дм. Стецків, Мих. Війтишин, В. Білан, Н. Санагурський, Н. Стефанко, Ів. Бузько; по 30 цнт.: Ів. Ярема; по 25 цнт.: Ів. Греченко, Ів. Стахура, Ів. Черніга, Ю. Гусак, Й. Черніга, К. Війтишин, Євка Війтишин, Мих. Ткачишин, Ів. Сухар, В. Петрух і Н. Н. 10 цнт.

Ф. Кузенко.

ДЕТРОЙТ (ГЕМТРЕМК), МИШ.

На ріжні цілі.

Українсько - Американський Політичний Клюб переслав до Обеднання в Филаделфії $75 і розділив їх як слідує: „Просвіта" у Львові $25, політичні вязні $25, Дім Інвалідів $25, разом $75.

Кромі сего вислало братство св. Михаїла $21.25, як народний податок, призначений на найконечнійші потреби в старім краю.

Разом вислано до Обеднання $96.25.

І. Заблоцький.

СЛИКВИЛ, ПА.

Збірка на інвалідів.

З нагоди діточого представлення, яке відограли шкільні діти під проводом дякоучителя М. Гировича, зібрано на зазив гр. М. Мицака $12.90 і вислано до Обеднання як жертву, призначену для наших інвалідів.

Невелика то жертва, але, як то кажуть: громада по нитці, а бідному сорочка. Коли всі будемо памятати за рідний край, то й жертва й поміч буде більша.

Жертвували по 1 дол.: Мих. Мицак, П. Мачужак, Т. Теліга; по 50 цнт.: В. Буртик, Анна Пішко, К. Грибяк, Т. Яким, Мих. Романюк, Л. Шелегіда, В. Шелегіда, Ів. Пендишак, Мих. Гордій, А. Муха, Катерина Мицак, Анна Гирович, Анна Буртик, Мих. Гирович; Марія Шелегіда 35 цнт.; по 25 цнт.: Ів. Серник С. Іваник, Ів. Кривоняк, А. Кривоняк, Н. Боднар; Олена Петрунь 20 цнт.; Т. Грисяк 10 цнт. Разом зібрано $12.90.

КЛІВЛЕНД, О.

$116 для інвалідів.

На зазив о. сов. Л. Левицького зложили вірні в укр. гр.-кат. церкві $99. З акафисту прийшло $12, а о. Левицький додав від себе $5.

Разом зібрано $116 і відослано до Обеднання з призначенням для інвалідів в старім краю.

Ріжниця.

— Чим ріжниться податок від блохи?

— Тим, що податок гризе нас цілий день, а блоха цілу ніч.

АГЕНЦІЯ ВЛОМНИКІВ.

В Берліні мав початися недавно цікавий процес, але через брак одного завізваного, його відложили.

Був собі там такий пан Гунд, що мав ні більше ні менше тільки агенцію вломників. Коли хтось з людей, що займаються інтересами, нарікав перед ним, що часи дорогі, що дуже важко за гроші, то Гунд робив йому оферту: досконала нагода до влому, загварантованого милом, що затирає сліди без відтисків пальців і т. д. Успіх певний. Товари відкупиться в кожній ціні.

Один торговець диванами був в не дуже то доброму фінансовому положенні, навіть, можна сказати в поганому, одним словом йому загрожувало банкроцтво. В цьому положенні він погодився на пропозиції фірми Гунд. Отже замовив собі влом першої кляси, при чому двом підагентам Гунда віддав потрібні ключі. Одної гарної ночі вломилися агенти до його складу і дуже старанно його випорожнили. Дивани продано, а зиск поділено між власника й агентів. Обезпечення торговця виносило суму 41 тисячу марок. Він зголосив влом на поліції і в асекураційному урядові і дістав 23 тисячі марок.

Справа з купцем Шнайдером була дуже подібна; його інтереси не йшли також дуже добре. Оголошено вже навіть ліцитацію. І він звернувся до Гунда та предложив йому влом першої кляси. Доручення виконано як найшвидше, а штучні злодії спрятали товарів на 4 тисячі марок, які розділено поміж себе. Шнайдер звернувся до асекурації, яка однакож не виплатила відшкодовання, бо обезпечений залягав з ратами, а при тім асекураційний уряд мав вже деякі підозріння.

Накінець спілка Гунд зробила влом у себе чи то у матері одного з агентів. Після того зроблено деклярацію шкоди на суму 12.596 марок. Але було вже за пізно. Кримінальна поліція довідалася тимчасом про істнування фірми Гунд, при чому стверджено, що цього вечора має відбутися влом у одного кравця. Другого дня кравець зголосив про влом, оцінивши втрату в украдених матеріялах і готових одягах на 10.000 марок.

Поліція прийшла на місце, де стверджено досконале виконання влому, що свідчило про кількалітню вправу вломників. Шиби в вікнах витовчені, ключі порозкидані і т. д. Кравець виявив скоро, що влом зроблено штучно. Він признався, що не міг опертися досконалій оферті фірми Гунда, який якнайкраще поручив йому своїх агентів. Запевнював, що досі не було ніяких реклямацій. Гунд прийшов до нього 1-го квітня і заявив, що влом відбудеться другого дня. Кравець з жінкою пішли до каварні і спокійно чекали на вислід. А вислід був такий, що кравець засів на лаві обвинувачених, хоча ніколи не був караний.

Розуміється, скарги за злодійство не внесено, бо можна все кожному забрати, коли мається на те повну згоду. Підприємці обвинувачені за допомогу в асекураційному обмані, а інтересенти за намір такого обману. Тому, що один з обвинувачених не явився на розправі, хвилево її відложено.

Міністерство від „І".

Два галицькі жидки балакають:

— Чи знаєш, що у Польщі є міністерство від „І"?

Ні, щож то за міністерство?

— То так: Зруйновано промисл, знищено торговлю, так, що з міністерства промислу і торговлі лишилося лише міністерство для того „і", що в середині.